

Dagthema: 'In opdracht van God...?'

Overweging 1 oktober 2017 – Jeffrey Leander

Lector: Carla Koot

*"... Mensen doen heden ten dage
nog steeds vreselijke dingen uit naam van God.
In zo'n God wil je toch niet geloven?
Rohr beweert dat als er in de Bijbel staat: '...De Heer zegt...'
dan is het niet de Heer die dat zegt,
maar de schrijvers van de Bijbel ..."*

Eerste lezing: Ezechiël 18:1-4

Tweede lezing: Ezechiël 18:25-32

Derde lezing: Matteüs 21, 23-32

Openingsgebed

Liefdevolle, Eeuwige God
Wees met ons dit uur
en maak ons ontvankelijk
voor de goede tonen van uw woord.
Versta wat in ons leeft
en breng ons elkaar nabij.
Geef ons de kracht van uw liefde
en de moed om in deze wereld
drager van licht en brenger van vrede te zijn
Amen.

Lied

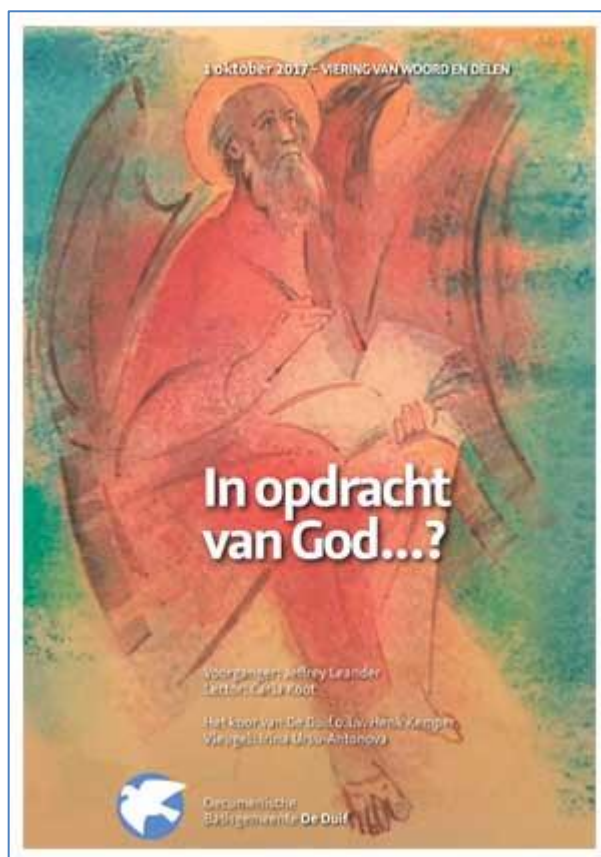
Henk Jongerius

mel: 'Dominus regit me' van John Bacchus Dykes

Hier wordt een huis voor God gebouwd
waar mensen samenkomen
en waar Hij zelf aanwezig is
om onder ons te wonen.

Hier wordt een boek opengelegd
en klinken goede woorden,
van God die van de mensen houdt
en die naar ons wil horen.

Hier wordt een tafel aangericht
om Jezus te gedenken,
die voor ons leven en geluk
zich weg heeft willen schenken.

Hier delen wij het levensbrood
en worden nieuwe mensen.
De aarde wordt een vredeshuis
vervuld van oude wensen.

Welkom en inleiding

Goedemorgen. Ik heet u allen van harte welkom in de Duif waar wij ons met elkaar mogen laten inspireren door de woorden die gezegd worden en de liederen die gezongen worden. Fijn dat u er bent.

De titel van deze viering In opdracht van God, kan bij sommigen van u enige nekharen doen oprijzen. Het lijkt een negatieve connotatie in zich te hebben. En waarschijnlijk komt dat doordat we geen positieve ervaring hebben met de titelzin. De meest gruwelijke dingen worden nog steeds uit naam van God gedaan. Maar is dat dan ook zo? Is het echt God die daartoe opdracht geeft? Of die dat zegt? Of die dat zelf doet? Als je kijkt naar teksten uit het Oude Testament, dan lees je het ook gewoon letterlijk terug. Het is God die dat zegt. Of God die sprak. En als het God is die dat allemaal zegt en doet, dan moet het goed zijn. Want God is toch rechtvaardig?

Eerste brief van Johannes

Op de voorplaat ziet u Johannes die zijn eerste brief schrijft met achter hem een grote vogel, die op mij als een adelaar overkomt.

In deze eerste brief schrijft Johannes: ‘...Als we zeggen dat we nooit iets verkeerd gedaan hebben, doen we alsof God een leugenaar is. Gods boodschap is dan niet in ons...’

Nou, u hoort het al. Ik heb het mezelf niet makkelijk gemaakt door deze titel te kiezen. Ik heb er heel lang mee gestoeid; veel richtingen ingegaan, veel gezocht naar inspiratie en woorden om maar duidelijk te krijgen wat ik nou wilde met deze titel. Een uitdaging dus voor mij.

Of ik deze uitdaging tot een bevredigend resultaat heb weten te brengen zullen we in deze viering ontdekken. Carla Koot staat mij bij door samen met mij voor te gaan.

Ik wens ons allen een mooi uur van bezinning.

Laten we even stil zijn en proberen te luisteren naar wat ons diepste zelf ons te zeggen heeft.

Lied

Huub Oosterhuis / Tom Löwenthal

Als blinden tasten wij langs de Muur.

Tastend als mensen zonder ogen.

Wij struikelen op klaarlichte dag.

In de bloei van ons leven zijn wij als doden.

Lezing: Ezechiël 18:1-4

De Heer sprak opnieuw tegen mij. Hij zei: ‘Jullie zeggen in Israël: Kinderen worden gestraft voor de fouten van hun ouders.’ Waarom zeggen jullie dat toch? Jullie moeten daarmee ophouden. Want ik beslis over het leven van alle mensen: over het leven van de ouders, en ook over het leven van de kinderen. En alleen de mensen die zondigen, zullen sterven.

Lezing: Ezechiël 18:25-32

Jullie zeggen: ‘Wat de heer doet, is oneerlijk!’ Maar luister eens, Israëlieten! Jullie zijn zelf oneerlijk!

Als een goed mens ophoudt met goed te leven, en slechte dingen gaat doen, dan zal hij sterven. En als een slecht mens spijt krijgt van zijn misdaden, en zich goed gaat gedragen, dan zal hij blijven leven. Hij hoeft niet te sterven.

Hoe durven jullie te zeggen dat ik oneerlijke dingen doe, Israëlieten! Jullie zijn zelf oneerlijk!

Luister, Israëlieten. Ik zal ieder van jullie beoordelen op zijn eigen gedrag. Maak daarom een einde aan het kwaad dat jullie doen! Zorg ervoor dat jullie niet voor je fouten gestraft worden.

Houd op met jullie misdaden. En begin een nieuw leven, zodat jullie niet hoeven te sterven. Want de dood van een mens maakt mij niet blij. Ga dus op een goede manier leven, zodat jullie in leven blijven!’

Lied

Huub Oosterhuis / Tom Löwenthal

(Vrij naar psalm 63)

Naar jou sta ik op in de morgen,
roep ik de uren bid het licht,
strompel om water.

Naar jou dorst ik door de middag.
Lichaam ben ik, ziel, smee ik.
Met de schaduwen val ik.

Naar jou woel ik in de nacht.
Slaap je? Raak mij aan,
dat ik rust vind
en naar jou opsta in de morgen.

Lezing: Matteüs 21, 23-32

Jezus was in de tempel. Daar gaf hij de mensen uitleg over God. Toen kwamen de priesters en de leiders van het volk naar hem toe. Ze zeiden: ‘U doet alsof u alles mag! Maar wie heeft u dat recht gegeven?’ Jezus antwoordde hun: ‘Ik heb eerst een vraag voor jullie. Johannes de Doper doopte mensen. Deed hij dat uit zichzelf of in opdracht van God? Als jullie mij antwoord geven, dan zal ik jullie antwoord geven.’

De priesters en de leiders van het volk overlegden met elkaar. Ze zeiden: ‘Stel dat we zeggen: ‘Johannes doopte uit zichzelf’. Dan komen we in moeilijkheden. Want het hele volk gelooft dat Johannes een profeet van God is.’ Daarom antwoordden ze: ‘We weten het niet.’

Toen zei Jezus: ‘Dan zeg ik ook niet wie mij het recht gegeven heeft om deze dingen te doen.’

Toen zei Jezus tegen de priesters en de leiders van het volk: ‘Luister eens naar dit voorbeeld. Er is een man die twee zonen heeft. Hij zegt tegen de ene zoon: ‘Ga vandaag in mijn wijngaard werken.’ De zoon antwoordt: ‘Nee, dat wil ik niet.’ Maar later krijgt hij spijt en hij gaat toch.

‘De man zegt hetzelfde tegen zijn andere zoon. Die antwoordt: ‘Goed, vader.’ Maar hij doet het niet. Wie van de twee heeft nu gedaan wat de vader wil?’

De priesters en de leiders van het volk zeiden: ‘Die eerste.’

Toen zei Jezus tegen hen: 'Luister goed naar mijn woorden: de Tollenaars en hoeren komen eerder in Gods nieuwe wereld dan jullie. Want Johannes de Doper kwam bij jullie. Alles wat hij deed, wat Gods wil. Jullie geloofden hem niet, maar de tollenaars en de hoeren geloofden hem wel. Jullie zagen dat, maar jullie kregen geen spijt van je ongeloof.'

Lied

Huub Oosterhuis / Rik Veelenturf

Wat ik gewild heb,
wat ik gedaan heb,
wat mij gedaan werd,
wat ik misdaan heb,

wat ongezegd bleef,
wat onverzoend bleef,
wat niet gekend werd,
wat ongebruikt bleef,

al het beschamende
neem het van mij.
En dat ik dit was
en geen ander,

dit overschot van
stof van de aarde:
dit was mijn liefde.
Hier ben ik.

Overweging

Ergens las ik dat iemand tijdens zijn studie een boekje schreef en waarvan hij achteraf vond dat het gelukkig nooit de drukpers heeft gehaald. De titel van dat boekje was 'Zeker weten'. Hij vertelt verder dat wanneer hij nu het boekje teruglees, hij zichzelf nauwelijks meer in de auteur herkent van twintig jaar geleden. Van de stelligheid, waarmee hij toen met de Bijbel in de hand van alles beweerde, is weinig meer over. De Bijbel heeft hij nog steeds vast, maar hij is hem inmiddels totaal anders gaan lezen.

De Bijbel is Gods woord, dat is mij altijd geleerd. Maar steeds vaker realiseer ik me dat dit nog weinig zegt over hoe ik de verhalen en teksten zou moeten interpreteren. Neem nu het Oude Testament. Eigenlijk een bizarre verzameling van teksten. Wat moet ik met verhalen, die je doen gruwelen als je ze voor het eerst leest? Valt een genocide in opdracht van God wel te verklaren of goed te praten? Of: mag ik dit gegeven wel zomaar wegstoppen? Er niet meer over hebben. God is rechtvaardig. Dus het zal wel kloppen dat complete steden, inclusief kinderen, worden uitgemoord. Gelukkig lees ik elders in de Bijbel dat God liefde is.

Richard Rohr

Bij het voorbereiden van deze viering kwam ik op internet de naam Richard Rohr tegen. Deze Amerikaanse Franciscaner monnik heeft ooit beweerd dat het belangrijkste is dat je een mens bent die door de Geest geleid wordt. Hij gelooft dat de Bijbel het Woord van God is in de woorden van mensen. God vertrouwt de menswording. God laat ons God zien en gebruikt dat als zijn woord. Daarom, zegt Rohr, is de tekst zelf als drie stappen vooruit, en twee stappen achteruit. Je hebt het te pakken, je raakt het kwijt, je hebt het te pakken, je raakt het kwijt...

Het is, zoals we daarstraks zongen, alsof je als een blinde langs de muur tast en struikelt op klaarlichte dag. Ik weet niet hoe het u vergaat als u een tekst leest uit het Oude Testament, maar als ik weer een preekbeurt heb in de Duif en een tekst uit het oude testament volgens het leesrooster ter hand neem, een tekst waarin dingen gebeuren uit naam van God of omdat God dat zegt, dan rijst bij mij soms de volgende vraag op: hoe zit het met al dat geweld in deze tekst?

Nog erger, mensen doen heden ten dage nog steeds vreselijke dingen uit naam van God. In zo'n God wil je toch niet geloven? Rohr beweert dat als er in de Bijbel staat: '...De Heer zegt...' dan is het niet de Heer die dat zegt, maar de schrijvers van de Bijbel.

Dit is geheel in de lijn van de onlangs overleden spraakmakende theoloog Harry Kuitert die zegt dat al het spreken over boven van beneden komt. Je kunt van deze quote vinden wat je wilt, maar als je door de eeuwen heen kijkt naar gebeurtenissen die uit naam van God hebben plaatsgevonden, dan kan ik me wel indenken dat Kuitert tot deze oneliner is gekomen.

Projectie van eigen gedrag

Mensen projecteren hun eigen bewustzijn op God om hun eigen slechte gedrag te rechtvaardigen, zegt Rohr. Tijdens een van de Leerhuis avonden over Augustinus is dit thema uitgebreid aan bod gekomen. Overigens een aanradertje om die te bezoeken. Maar dit terzijde. Zojuist lasen we in Ezechiël dat de Heer tegen hem sprak: '...en alleen de mensen die zondigen, zullen sterven...'

Als ik Rohrs bewering volg, dan is het niet de Heer die sprak, maar Ezechiël zelf die daarmee zijn betoog kracht bij wilde zetten. Ezechiël wilde via God beweren dat je mensen niet om hun 'zijn' moet veroordelen, dat is niet aan ons. Wat mij betreft is het betoog van Ezechiël

een aansporing om meer bewust te zijn van ons eigen gedrag. Dan valt zo'n tekst nog mee en neem je het niet zomaar voor waar, maar probeer je te ontdekken wat ermee bedoeld wordt.

Schuldgevoel en vergeving

Tijdens de voorbespreking van deze dienst hebben we geprobeerd de twee lezingen van vandaag op deze manier te begrijpen. De thema's schuldgevoel en vergeving kwamen aan de orde. Hoe ga je om met het feit dat je Nee tegen een ander zegt als deze iets van je wilt. En hoe ga je om met het feit dat die ander Nee tegen jou zegt als je iets van die ander wilt. De lezing van Matteüs laat zien dat Nee zeggen of Nee gezegd worden eigenlijk helemaal niet zo erg is. Als je handelt vanuit je hart, vanuit liefde dan hoeft een Nee niet onverbiddelijk te zijn, maar kan het ruimte bieden voor een volmondig Ja. Als je je laat leiden door je ego, zoals de priesters en de leiders van het volk in de lezing van Matteüs, dan ga je de boel verkeerd uitleggen. Het gaat erom dat de Geest die zich geopenbaard heeft in de figuur Jezus, die leidraad is voor ons horen van het Woord van God. Dus het belangrijkste is dat je een mens bent die door de Geest geleid wordt, dat je je overgeeft aan de Geest. En voor mij is de Geest parallel aan de Liefde. En dan kun je vertrouwen op wat je hoort. En God weet, ontdek je dat de stelligheid die van een Bijbeltekst afstraalt, niet zo stellig is als dat het er staat en zal het boek van het begin van deze overweging wellicht een andere titel krijgen dan Zeker Weten .

Zwartrijden

Als laatste wil ik de volgende beleving met u delen. Op een middag wilden Bart-Jan en ik met de trein naar Amsterdam. We parkeerden de auto bij station Spaarnwoude in Haarlem. Net als we de brugtrap wilden opklimmen om naar het perron aan de overkant te komen, zagen we de trein al aankomen rijden. Met een snelheid van jonge triatlonsprinters, renden we de trap op om vervolgens aan de overkant weer naar beneden te snellen. Helaas was de trein reeds gearriveerd en stond deze op het punt zijn deuren weer te sluiten. We gaven de moed niet op, omdat we de conducteur nog op het perron zagen staan die het fluitje al naar zijn mond dirigeerde. Op dat moment zag hij ons met verbeterde blikken de betonnen trap afrennen en wachtte met fluiten. Hij wenkte ons snel in te stappen en buiten adem stonden wij bij hem in de coupéhal. 'Och jee, nu zijn we zwartrijders' was het eerste wat Bart-Jan nog snakkend naar adem en met angst in zijn ogen kon uitbrengen. Want tijd om onze OV kaart te laten scannen hadden we niet. En als reactie van de conducteur, vergezeld met een vette knipoog kregen we terug: 'Het is toch leuk om een keer zwartrijder te zijn.'

Over schuldgevoel en vergeving gesproken.

Amen.

Stilte gevolgd door pianomuziek

Geloofsbelijdenis

Wij geloven in God, de Eeuwige,
die ondoorgronde liefde is,
de grond van het bestaan,
die ons de weg van vrijheid en gerechtigheid wijst
en ons wenkt naar een toekomst van vrede.

Wij geloven dat wij zelf,
zo zwak en feilbaar als wij zijn,
geroepen worden om met Christus

en allen die geloven verbonden,
kerk te zijn in het teken van de hoop.

Want wij geloven in de toekomst
van God en de wereld
en een goddelijk geduld
dat tijd schenkt om te leven en te sterven
en om op te staan, in het koninkrijk dat is en komen zal,
waar God voor eeuwig zijn zal: alles in allen.
Amen.

Collecte

Met je bijdrage in de collecteschaal (of met je vaste bijdrage per maand) kunnen we de kosten betalen die we als gemeenschap moeten maken, Onder andere om de wekelijkse vieringen van Woord en Delen te kunnen houden.
Veel dank voor je bijdrage.

Intenties uit het Groene Boek

Keren we ons hart tot God die ons hoort
en bidden wij tot de Levende die alles verstaat,
dwars door alle lagen van leegte en duisternis heen.

Laten we wat geschreven staat in het Groene Boek
meenemen in ons hart en in onze gebeden.

Lied

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Niemand heeft U ooit gezien.
Liefde is uw naam.

Brood des levens heet die knecht
die uw kind genoemd wordt:
Jezus, kind uit Nazareth.

Liefde, zegt Gij, is te doen.
Werk in ons dat wij U doen.
Licht ons op dat wij U zien.

Dat wij leven wat geleefd moet.
Dat wij doen wat moet gedaan:
recht voor ieder mensenkind,

brood voor ieder kind van mensen,
vrede en een nieuwe wereld -
en de dood zal niet meer zijn.

Gebed en nodiging breken en delen van brood en wijn

God,
dit woord waarmee wij U noemen
is bijna dood en zonder betekenis geworden
vluchtig en leeg
en vergankelijk als ieder mensenwoord'

Wij bidden U
dat het opnieuw van kracht mag zijn,
een levend woord waarin wij weten
wie U bent
een vriendennaam.
Amen

Voel je genodigd om te ontvangen van dit brood en deze wijn.

Lied

Martinus Nijhoff / Tom Löwenthal

De wildernis
zal bloeien
als een roos

Gedachte bij het thema

In haar oudejaars conferentie van vorig jaar zei Claudia de Breij: 'Geloof doet niets. Mensen doen dingen. Slechte mensen vinden in geloof een reden om slechte dingen te doen. Goede mensen vinden in geloof een reden om goed te doen.'

Onze vader

Onze vader, die in de hemel zijt,
uw naam worde geheiligd
uw koninkrijk kome
uw wil geschiede op aarde, zoals in de hemel.
Geef ons heden ons dagelijks brood
en vergeef ons onze schulden,
zoals ook wij onze schuldenaars vergeven.
En leid ons niet in verzoeking,
maar verlos ons van de boze.
Want van U is het koninkrijk
en de kracht en de heerlijkheid
in eeuwigheid.
Amen

Intermezzo: The Rose, Bette Midler, gezongen door Anke

Zegenwens en wegzending

Moge de Liefde met ons zijn en met ons gaan
alle uren van ons leven.

Moge de Liefde ons licht brengen als we het somber in zien
en warmte schenken als de kilte van het bestaan om ons heen is.

Moge de Liefde ons helpen om al onze barrières te slechten
en om onze handen en harten open te houden.

Zo zegene ons de Liefde.

Amen.

Ik wens u een fijne zondag.

Slotlied

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

A: Van grond en vuur zult Gij ons maken,
hoog op rotsen, aan levend water,
van geur en smaak, van licht en stem,
uw evenbeeld.

K: Volk dat in duisternis gaat,
mensen met stomheid geslagen,
het zal geschieden, zegt Hij,
dat zij weer glanzen als nieuw.

A: Van licht en stem zult Gij ons maken,
uw evenbeeld.

K: Niet meer beklemd en verdeeld,
niet meer in woorden gevangen,
één en gekend en bevrijd,
eindelijk mens zal ik zijn.

A: Van licht en stem zult gij ons maken,
uw evenbeeld.

K: Daar staat de stoel van het recht,
daar zal staan de tafel der armen,
dan is de dag van het lam,
“Zie, Ik kom haastig,” zegt Hij.

A: Van grond en vuur zult Gij ons maken,
hoog op rotsen, aan levend water,
van geur en smaak, van licht en stem,
uw evenbeeld.

